

Cofinanțat prin
programul Erasmus+
al Uniunii Europene

Sprijinul oferit de Comisia Europeană pentru această publicație nu constituie o interferență în conținutul acesteia, care reflectă exclusiv punctul de vedere al autorului, iar Comisia nu poate fi considerată responsabilă pentru eventuala utilizare a informațiilor pe care le conține.

Studiu: Impactul proiectelor ERASMUS+ în învățământul superior: perspectiva tinerilor

**Autoare: Cristina Voroneanu,
reprezentanta studenților în
cadrul HERES**

Chișinău, 2020

CUPRINS

1. Pe scurt despre programul Erasmus+	p. 3
2. Impactul și utilitatea programului Erasmus+, în viziunea tinerilor din Republica Moldova	p. 7
2.1 Metodologia cercetării.....	p. 7
2.2 Rezultatele cercetării.....	p. 8
3. Concluzii și recomandări	p. 13

I. Pe scurt despre programul Erasmus+

Erasmus+ este programul UE în domeniile educației, formării, tineretului și sportului pentru perioada 2014-2020¹. Programul este rezultatul integrării următoarelor programe europene implementate de Comisia Europeană în perioada 2007-2013:

- *Programul de învățare pe tot parcursul vieții;*
- *Programul Tineretul în acțiune;*
- *Programul Erasmus Mundus;*
- *Tempus;*
- *Alfa;*
- *Edulink;*
- *Programe de cooperare cu țările industrializate în domeniul învățământului superior*².

În cadrul Erasmus+ participă 28 state membre ale UE, 5 state non-UE (Republica Macedonia de Nord, Islanda, Liechtenstein, Norvegia, Turcia, Serbia), 21 state partenere din vecinătatea UE, inclusiv Republica Moldova, și alte țări partenere din toată lumea. Țările partenere pot participa la anumite acțiuni ale programului, cu respectarea unor criterii sau condiții specifice³.

Programul Erasmus+ are următoarea structură:

¹ Ghidul oficial al programului Erasmus+ https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/documents/erasmus-programme-guide-2020_en, p. 5 (accesat 20.12.2020).

² Ibidem, p. 6.

³ Ibidem, p. 22 - 24.

Structură	Activități
Mobilitatea persoanelor (acțiunea-cheie 1)	<ul style="list-style-type: none"> → mobilitatea cursanților și a personalului; → programe de masterat comune Erasmus Mundus; → împrumuturi Erasmus+ pentru masterat.
Cooperare pentru Inovare și Schimb de Bune Practici (acțiunea-cheie 2)	<ul style="list-style-type: none"> → parteneriatele strategice; → alianțe ale cunoașterii; → alianțe ale competențelor sectoriale; → proiecte de consolidare a capacităților; → platforme de asistență informatică, precum eTwinning, School Education Gateway, Platforma electronică pentru învățarea în rândul adulților în Europa (EPALE) și Portalul european pentru tineret, iar din 2018 și Erasmus+ Virtual Exchange.
Sprijin pentru Reformarea Politicilor (acțiunea-cheie 3)	<ul style="list-style-type: none"> → cunoștințe în domeniile educației, formării și tineretului; → inițiative pentru inovarea politicilor; → sprijin pentru instrumentele de politică europene;

	<ul style="list-style-type: none"> → cooperarea cu organizațiile internaționale; → dialogul între părțile interesate, promovarea politicilor și a programului.
Activitățile Jean Monnet	<ul style="list-style-type: none"> → module academice, catedre, centre de excelență; → dezbaterile politicilor cu mediul academic; → sprijin pentru asociații.
Sport	<ul style="list-style-type: none"> → parteneriate de colaborare; → evenimentele sportive europene non-profit (granturi pentru organizații); → consolidarea bazei de date concrete în vederea elaborării politicilor; → dialogul cu părțile interesate europene relevante.⁴

În domeniul învățământului superior, Erasmus+ sprijină următoarele acțiuni principale care vizează cooperarea cu țările partenere:

- **mobilitatea internațională a creditelor de studiu și programele comune de masterat Erasmus Mundus** (în cadrul acțiunii-cheie 1) pentru promovarea mobilității cursanților și a personalului care vin/pleacă din sau în țările partenere;
- **proiecte de consolidare a capacităților în învățământul superior** (în cadrul acțiunii-cheie 2) pentru promovarea cooperării și

⁴ Ibidem, pag. 11-13.

a parteneriatelor care au un impact asupra modernizării și internaționalizării instituțiilor și asupra sistemelor de învățământ superior din țările partenere, cu un accent special asupra țărilor partenere vecine cu UE;

- **sprijin pentru dialogul în materie de politici** (în cadrul acțiunii-cheie 3) prin rețeaua de experți în reformarea învățământului superior din țările partenere vecine cu UE, asociația internațională a absolvenților, dialogul pe teme de politici cu țările partenere și evenimente internaționale de atragere și de promovare;
- activitățile **Jean Monnet** cu scopul de a stimula în întreaga lume învățarea, cercetarea și reflecția în domeniul studiilor privind Uniunea Europeană.

În domeniul tineretului, Erasmus+ sprijină următoarele acțiuni principale:

- **mobilitatea tinerilor și a lucrătorilor de tineret** (în cadrul acțiunii-cheie 1) care promovează schimburile de tineret și mobilitatea lucrătorilor de tineret, în cooperare cu țările partenere vecine cu UE;
- **proiecte de consolidare a capacităților în domeniul tineretului** (în cadrul acțiunii-cheie 2) care promovează activitățile de cooperare și de mobilitate cu un impact pozitiv asupra dezvoltării calitative a activităților pentru tineret, a politicilor în domeniul tineretului și a sistemelor de tineret, precum și asupra recunoașterii educației non-formale în țările partenere, în special în țările din Africa, Caraibe și Pacific (ACP), Asia și America Latină;
- implicarea tinerilor și a organizațiilor de tineret din țările partenere vecine cu UE în **proiecte de dialog pentru tineret** (în cadrul Acțiunii-cheie 3) prin participarea acestora la reuniuni internaționale, conferințe și evenimente care promovează dialogul între tineri și factorii de decizie.⁵

⁵ Ibidem, p. 8.

II. Impactul și utilitatea programului Erasmus+, în viziunea tinerilor din Republica Moldova

Programul Erasmus+ oferă tinerilor o multitudine de oportunități de dezvoltare, atât direct (instruiri, mobilități academice etc.), cât și indirect (programe de consolidare a capacităților în domeniul învățământului superior, susținerea dialogului de politici și reforma învățământului superior, capacitatea cadrelor didactice și lucrătorilor de tineret cu noi metode de predare și bune practici etc.).

2.1 Metodologia cercetării

Pentru a determina ce cunosc tinerii despre programul Erasmus+ și oportunitățile pe care le oferă, am desfășurat un sondaj printre tineri, la care au participat **105 respondenți**, dintre care **94 tineri** cu vârsta cuprinsă între 18 și 35 de ani. **87** dintre aceștia sunt actuali studenți, printre care un doctorand, iar șase absolvenți.

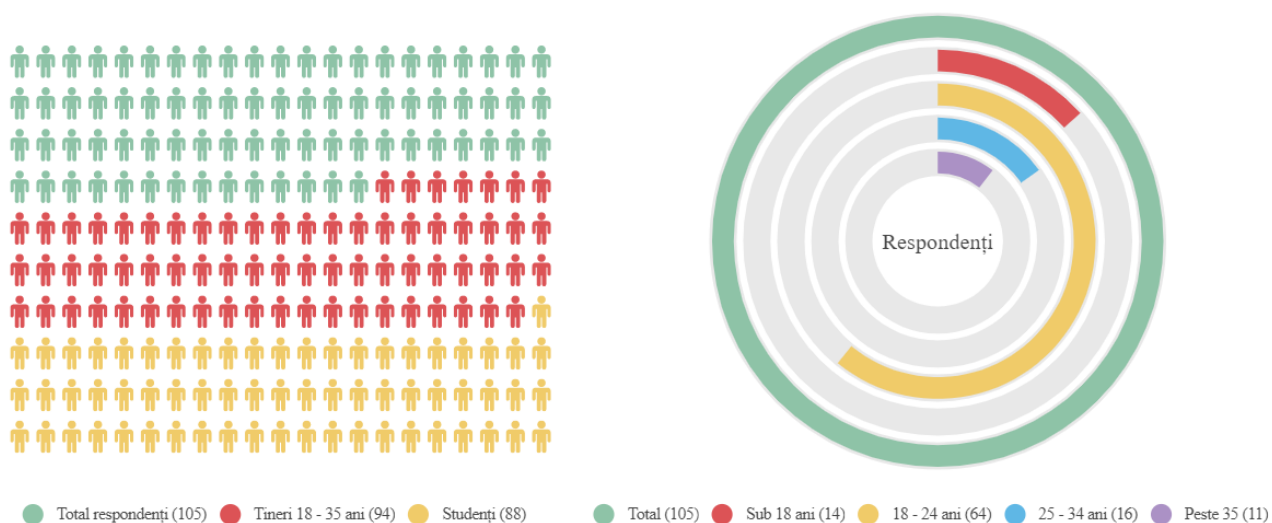

Fig. 1.1 Componența respondenților, conform vârstei

Majoritatea respondenților (**49.5%**) sunt studenți la licență, **15.2%** își desfășoară în prezent studiile de masterat, iar **22%** sunt elevi la liceu, gimnaziu sau colegiu.

Rezultatele sondajului au fost analizate și interpretate în cadrul unui focus-grup realizat cu participarea a nouă studenți din **șase instituții de învățământ superior** din Republica Moldova, care își desfășoară în prezent studiile în cadrul primului ciclu de învățământ (licență).

Pentru a interpreta corect datele prezentate mai jos, este important de luat în considerare, că majoritatea studenților și tinerilor care au participat la sondaj și focus-grup sunt activi în comunitate și se implică în activități extracurriculare. Mai mult, 13 dintre respondenți au beneficiat de mobilități academice, doi - de mobilități academice pentru profesori, patru - de programul de masterat Erasmus Mundus, cinci - de mobilități pentru lucrătorii de tineret, cinci - de programul Jean Monnet, șase - de programe de voluntariat, 14 - de instruirii și 11 - de conferințe și evenimente desfășurate în cadrul sau cu suportul programului. O parte din aceștia, au organizat și implementat proiecte Erasmus+.

Astfel, pornim de la ipoteza că respondenții sunt mai bine informați și au acces la un număr mai mare de oportunități, comparativ cu prietenii și colegii lor mai puțin implicați.

2.3 Rezultatele cercetării

Sondajul realizat printre tineri și focus-grup-ul desfășurat cu participarea studenților scoate în evidență că Erasmus+ este perceput, în primul rând, ca un program de mobilitate academică, instruirii, conferințe, schimburi de experiență pe termen scurt, destinate studenților și tinerilor.

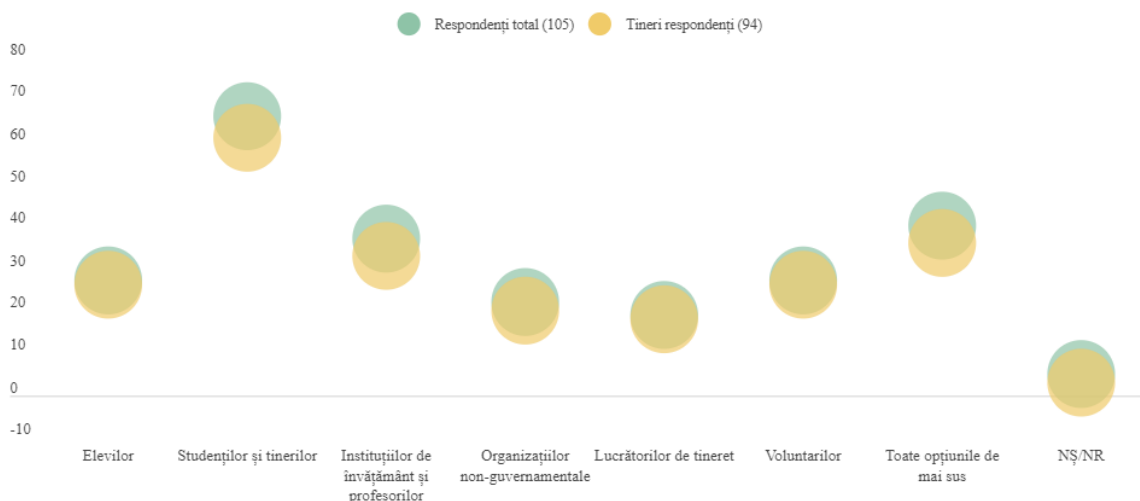

Fig 1.2 Grupurile-țintă ale programului Erasmus+ în viziunea tinerilor

Cea mai cunoscută oportunitate Erasmus+ o reprezintă mobilitățile academice pentru studenți (**93% dintre tinerii respondenți**), inclusiv programul de masterat comun Erasmus Mundus (**70%**), și pentru profesori (**70%**). Cele mai puțin populare sau cunoscute oportunități sunt programele de împrumut (**31%**) și proiectele și inițiativele bazate pe dialogul de politici și reforma învățământului superior (**36%**).

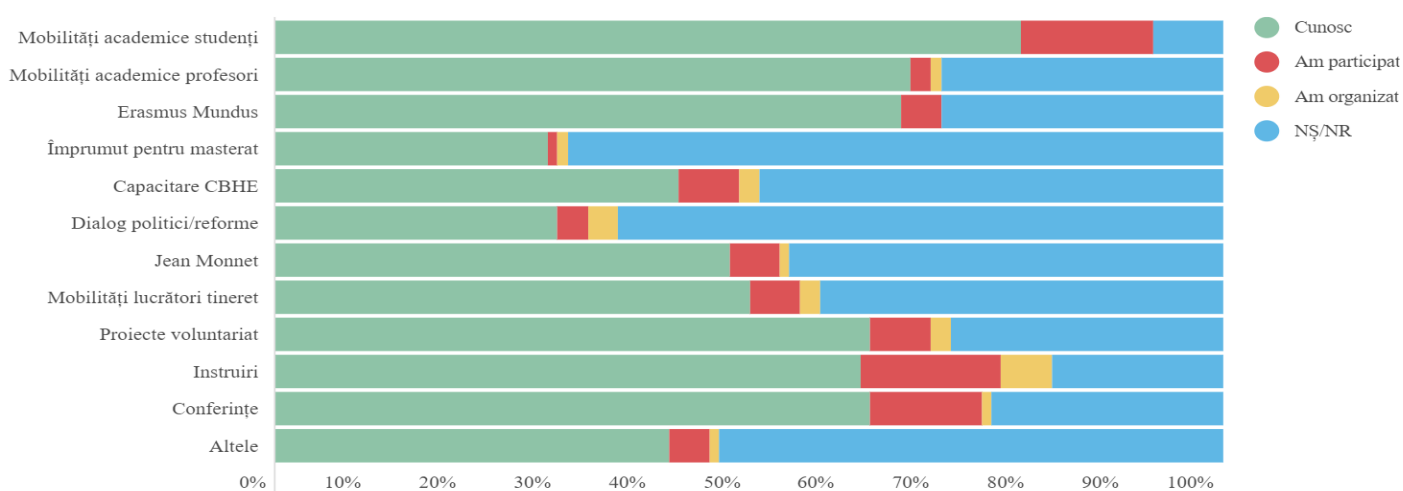

Fig. 1.3 Gradul de cunoaștere a oportunităților și proiectelor programului Erasmus+

Tinerii se informează privind oportunitățile Erasmus+ prioritar de la colegi, prieteni și cunoscuți **(61%)**, de pe rețelele de socializare **(49%)** și de la profesori și administrația instituțiilor de învățământ **(52%)**. Participanții la focus-group au căzut de acord că ar prefera să se informeze mai detaliat de la prieteni și cunoscuți care au participat în programele Erasmus+ care le vor oferi informație veridică și le vor putea răspunde la toate întrebările.

Totuși, tinerii participanți la focus-group consideră programele Erasmus+ puțin accesibile, iar informația disponibilă prea generală și, în unele cazuri, dificil de obținut. În cazul studenților, spre exemplu, uneori sunt redirecționați de la o structură la alta (decanat, oficiul relațiilor internaționale, administrația facultății etc.) până reușesc să obțină informația necesară. Procesul îndelungat și neclar descurajează tinerii să continue căutarea informației dorite. Ori, în unele cazuri nu există oportunități suficiente și pentru toate facultățile. Lipsa de informații suficiente, precum și barierele întâlnite în procesul de căutare a informației, îi determină pe studenți să considere că în procesul de selecție, ar putea fi favorizați anumiți tineri.

Astfel, participanții care au avut astfel de experiențe sau nu au știut dacă există oportunități disponibile pentru facultățile lor, consideră Erasmus+ un program elitist în care probabilitatea de a fi selectat în cadrul unui proiect este mică, cel puțin în cazul mobilităților academice, care prezintă un interes deosebit pentru tineri. Aceste opinii descurajează studenții și tinerii să caute și să aplice pentru oportunitățile Erasmus+, precum și scade credibilitatea și atractivitatea programului.

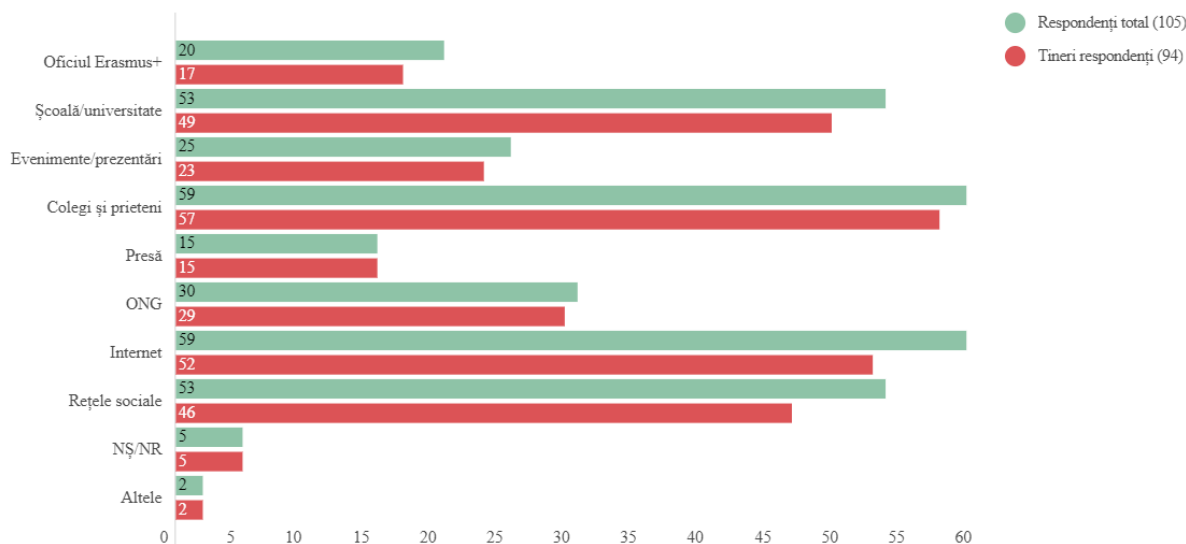

Fig. 1.4 Sursele de informare privind programul Erasmus+

Majoritatea tinerilor respondenți consideră programul Erasmus+ ca fiind „foarte util” pentru studenți și tineri (**79%**) și dezvoltarea învățământului superior din Moldova (**63%**). Tinerii consideră că programul este mai puțin util pentru profesori.

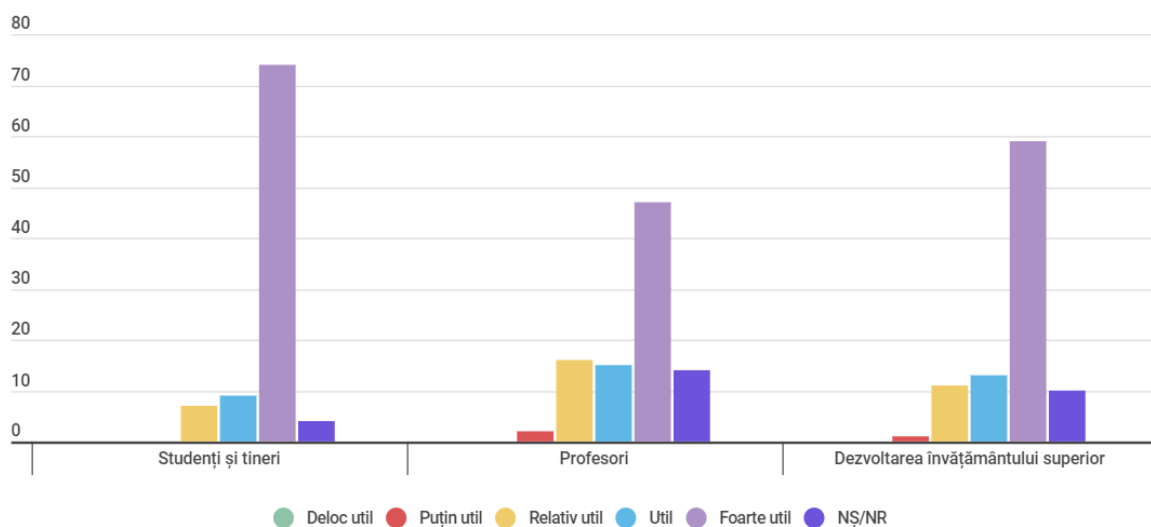

Fig. 1.5 Utilitatea programului Erasmus+, în viziunea tinerilor, pentru a) studenți și tineri, b) profesori și c) dezvoltarea învățământului superior

Sondajul și focus-grupul desfășurat cu studenții de la șase universități din țară denotă, de asemenea, că tinerii percep contribuția programului Erasmus+ în învățământul superior ca posibilitatea studenților și profesorilor de a învăța și preda în universitățile din străinătate și a prelua bune practici. Conform participanților la focus-grup, deși programul permite cadrelor didactice să cunoască noi tehnici și modalități de predare, acestea vor fi preluate, cel mai probabil, doar de profesorii tineri. Participanții consideră că atragerea și implicarea profesorilor tineri este cea mai sigură formă de îmbunătățire și modernizare a învățământului superior. Conform lor, profesorii cu experiență sunt puțin deschiși la noi metode și abordări.

Programele de consolidare a capacităților, dialogul de politici, modernizarea infrastructurii universitare sau susținerea parteneriatelor cu mediul privat nu sunt percepute de către tineri, ca parte a investițiilor programului Erasmus+ pentru dezvoltarea învățământului superior. Deși, aproape jumătate din tinerii care au participat la sondaj au indicat că știu sau au participat/organizat programe de consolidare a capacităților (CBHE), nici unul dintre respondenți nu a menționat despre acestea la întrebarea privind impactul Erasmus+ asupra dezvoltării învățământului superior. Dintre cei nouă participanți la focus-grup, nici unul dintre participanți nu erau familiari cu astfel de oportunități.

Cum contribuie Erasmus+ la dezvoltarea învățământului superior?

experiență unică Modernizare
Nu contribuie la dezvoltarea învățământului superior, dar a studenților
implimentarea standardelor europene acasă
ajută tinerii să iasă din zona de confort
Schimbul de experiență
practici noi pentru învățământul din Moldova
Schimbarea modalității de predare a materialelor
tehnici și modalități de predare moderne
punct forte într-un CV

III. Concluzii și recomandări

Programul Erasmus+ reprezintă o oportunitate și o investiție în dezvoltarea abilităților tinerilor, cadrelor didactice, lucrătorilor de tineret, precum și a dezvoltării sistemului de învățământ superior și non-formal (instruiri, ateliere etc.). Programul este perceput de tineri ca un mijloc de mobilitate academică și/sau pe termen scurt (schimb de experiență, instruiri etc.). Deși majoritatea tinerilor activi cunosc despre Erasmus+, întregul potențial al programului nu este conștientizat și utilizat. Este necesar de îmbunătățit eforturile de comunicare, prin informații simplificate livrate „de la egal la egal” („de la student la student” sau „de la tânăr la tânăr”).

Programul Erasmus+ este perceput ca un mijloc de cunoaștere a altor culturi și de studiere în străinătate. Această asociere este firească - principalele oportunități Erasmus+ pentru tineri sunt studiile și instruirile pe termen scurt în alte țări ale programului sau țări partenere. Totuși, pentru o mai bună informare și conștientizare a impactului programului, inclusiv asupra dezvoltării învățământului superior, este necesară comunicarea mai eficientă a tuturor aspectelor și oportunităților Erasmus+.

Tinerii consideră programul Erasmus+ ca fiind util, însă elitist și greu accesibil. Insuficiența de oportunități și complexitatea sau lipsa unor informații despre oportunități concrete și procesul de aplicarea pentru acestea, determină scepticismul tinerilor față de program și cei care implementează proiectele Erasmus+. Este nevoie de sporit eforturile de comunicare, de mai multe oportunități pentru tinerii din Republica Moldova, dar și mai multă transparență. Tinerii care nu cunosc că pentru facultatea lor, spre exemplu, nu există actualmente oportunități disponibile, dar care văd că studenții de la alte facultăți beneficiază de mobilități academice, ar putea considera că se favorizează anumiți colegi. Informarea constantă și deschisă ar ajuta la prevenirea a astfel de interpretări.

Informația despre programul Erasmus+ este complexă, generală și pe alocuri „tehnică”. Deși Comisia Europeană și partenerii cu ajutorul cărora implementează programul Erasmus+, oferă o varietate de surse și materiale informative, dat fiind faptul că Erasmus+ este un program cu multe dimensiuni, informația este dificilă și pe alocuri neclară pentru tineri. Adesea informația oficială este prea generală și nu explică detaliat pașii care pot fi întreprinși pentru a beneficia de unele oportunități. Este necesar simplificarea informației oficiale, completarea acesteia cu exemple și detalii utile.

Instituțiile de învățământ sunt încurajate să informeze studenții din primul an de studiu unde pot accesa informație actualizată despre proiectele disponibile pentru facultatea și universitatea la care studiază, precum și să dubleze informația pe toate canalele oficiale de comunicare: pagina web (secțiune separată care să includă oportunitățile disponibile, procesul de aplicare, criteriile de selecție și să fie anunțați câștigătorii pentru transparență sporită), poșta electronică a grupelor de studenți, paginile instituțiilor de pe rețelele sociale, anunțuri pe panourile informative și informație prezentată de către cadrele didactice la ore etc.

Comunicarea de la student la student sau de la tânăr la tânăr este cea mai veridică și eficientă metodă de promovare a oportunităților Erasmus+. Tinerii preferă să se informeze direct de la persoane care au beneficiat personal de proiectele Erasmus+ și cu care pot vorbi liber, inclusiv despre aspectele negative cu care s-au confruntat. Rețeaua studenților Erasmus+ (Erasmus Student Network) și alte organizații ale beneficiarilor programelor Erasmus+ pot asista instituțiile de învățământ și Oficiul Național Erasmus+ în organizarea sesiunilor de informare și pot servi ca centre de contact între alumni Erasmus+ și tinerii interesați de aceste oportunități.

Tinerii și studenții trebuie implicați în planificarea, promovarea și implementarea proiectelor Erasmus+, inclusiv în procesul de selecție a beneficiarilor mobilităților academice și alte oportunități. Astfel, se va asigura reprezentarea intereselor tinerilor și studenților, va crește comunicarea dintre aceștia privind oportunitățile Erasmus+, precum și credibilitatea programului. Cu atât mai mult, tinerii și studenții, pot asista instituțiile de învățământ în procesul de scriere a proiectelor și încheierea parteneriatelor care vor deschide calea spre noi oportunități. Implicarea directă a tinerilor, precum și publicarea detaliată a informației pe pagina web și alte canale, va spori transparența și gradul de încredere a tinerilor în program și posibilitatea de a deveni beneficiari Erasmus+.